

là; i, quant als sons no hi ha altra diferència que la *k* d'això i el *ħa* d'allò; però ja hem vist, en art. com els de *Calaf*, *Càrrova* i *Carraca*, que no és rar que *ħ* doni *k* en els nostres NLL, en lloc de *f*, resultat freqüent. No trobant-se el mot més que en l'àrab d'Algèria, creurem que deu ser d'origen bereber.²

Tenim aquí, en conclusió, sense més reserva ni condicionament, que els lleus que exposo en la nota, l'etimologia més satisfactòria de *Fageca*, deixant córrer les altres que havíem assajat.

Pel que fa a *FAMORCA*, és cert que l'aspecte del nom no sembla compatible amb les estructures de l'àrab, i que per la banda del bereber hi ha els seductors paral·lelismes que he aplegat abans; però, sigui¹⁵ per la meua deficiència berberològica, o perquè no eren més que seductores, no li sé veure per aquí una explicació concreta.

En canvi en àrab s'hi veu una etimologia, com a mot compost.

Crec que es tracta d'un nom format amb l'àrab comú *fumm* (o *fum*) 'boca' («os, oris», *RMa*, Lane, Dozy), que en el Magreb prengué una gran amplitud semàntica en usos translàtics i figurats: 'orifici' en el dicc. algerià d'Hélot; en el Marroc: «boca de horn» (*fum el-farrân*), «boca de cañon» (*fum el-médfa*) (Lerchundi, 140), *b el-fum* «boca a boca, verbalment» (ibid., 140b); i, amb neta aplicació topogràfica *fumm el-yâd* «embocadura de un río» (Lerch., 308a); «*fomm* mouth: of river, well, cannon, bottle»; *betta*³⁰ *l fomm* «(glass, bottle, theatre) filled to capacity» (Harrell, *Dict. of Moroccan Arabic*, p. 36); «*fumm*: «orifice, ouverture», d'on l'augmentatiu *faum* «grande ouverture (de la bouche)» (Belot), i el verb *fauyam* 'tapar els intersticis (d'una pinta)' (Beaussier).³⁵

Doncs, això ho veiem aplicat a la toponímia d'aquests països: *Fum-Tub* a Algèria, centre postal del dept. de Constantina, i estació del ferrocarril de Bone; *Fum-Tatabuin*, centre postal a Tunísia.

Famorca pot ser, doncs, un compost format amb⁴⁰ el mot *fumm* referint-se a l'embocadura del riu Xaló, que des d'allà ja comença a enfondir-se cap a Gorgos, Gata i Dénia. Compost amb un adjectiu. No crec que sigui *múqrab* «qui approche, qui avance», d'on potser *°Ain-Mokra*, vileta dependent de Constantina,⁴⁵ amb una transposició anòmala?

Sinó un mot que ha donat un altre NL val.: *L'Almorquí*, nom d'una font molt important del te. de Monòver (xxxvi, 92.7); en l'art. de la *A*- no en vaig trobar una etimologia prou satisfactòria; però ara veig⁵⁰ que *múqrq* devia ser un adj. nisba, derivat de l'arrel *mrq* 'passar, travessar' (Dozy, I, 583) d'on 'filtrar, tornar líquid'; *mâriq* «liquide» (Boqtor), 'brou' *marraq*, *múrqân* «bromium» (*RMa*, 272f, 184); «*mâraq*: çumo, *mumâraq* çumoso» (*PALc*, 170b13). Crec que⁵⁵ és la font d'aigües curatives que Cavanilles alaba en la seva descripció de Monòver que aboca a l'anomenat «Charco amargo» (II, 203): d'aigües, doncs, amargants, car és el sentit que sudor en *PALc*. *marâq* i *marqa* «salmuera, salmorejo, sudor de lo salado» (391b 60

17-20); «caldo, salsa» (Lerch.), «sauce, bouillon» (Ferré).

Encara que *murqî* no es trobi en els diccs., aquesta mena d'adjectius [nisba] són de formació constant i abundosa en tots els parlars àrabs, i el vocalisme *murq* és també el del pl. *múrqân* en *RMa* (272) i Dozy; el podem donar, doncs, com existent, i com a etimologia segura del nom de la font de l'*Almorquí* en els afores de Monòver, tenim *al-°ain al-murqî* 'la deu¹⁰ salabrosa', abreujat en *Almorquí*.³

Però, com que en les varietats més vulgars de l'hispano-àrab aquests adj. en *-î* traslladaven l'accent a la síl·laba penúltima, quan era tancada, en resultà una pron. *múrqî*. D'aquí *Fum Múrqî* 'obertura del líquid' nom de l'orifici per on les aigües del Xaló es llançaven barrancs avall cap a Gorgos; la *î* i *û*, sons molt oberts, en aquest context consonàntic, segons el vocalisme àrab, sonen igual que *o*, *e*: per tant donà *Fommorke* > *Famorca*.

També el nom *Çamorca/Somorca*, veïnat del terme xurro Dosaigues, pot tenir una explicació paral·lela; pot ser *súq mûrqî* 'mercat aigualós' o 'de les aigües salobres'.⁴ Ves per on ha sorgit real aquell mercat satíric que el poble somiava a *Famorca*.

¹ No ho era, la que havia temptejat en el vol. I (p. 143) *FECEM EQUAE* 'fems d'egua': retirem-la per arbitrària en l'aspecte semàntic, i perquè no es troben casos de genitiu en -AE en la nostra toponímia. — ² Res no significa que algú com jo, poc entès en estudis camítics, no vegi res semblant en els diccs. berebers d'Ibáñez i Destaing, i essent una família ling. tan profundament descompartida, i estes de Les Canàries fins al Txad i el Nil. Altrament també podria haver nascut dins l'àrab algerià per alteració d'alguna arrel àrabiga, com *fġġ* «fendre, sillonner, écarter les jambes», per contaminació amb un altre mot. Pel sentit i pel so inicial s'hi prestaria l'arrel *ħataħ* 'traçar ratlles, solcar', d'on *ħaħħ* «sulco», *niħaħaħ* «sulcar» (*PALc*); si bé aquí el *ħ* és inicial, i en altres sinònims on la consonant és final, és només semblant a un *ħ* però diferent: *ġarahħ* «herir», *fataħ* «abrir». Més pròxims encara, pel sentit, són *taħliqa* «hendidamiento con cuñas» i l'arrel *falaħ* «hender»; i així mateix *šaqqā* «hendedura»; però aquestes justament tenen el so de *k*, únic en què discrepava *Fageca* del mot algerià. També podríem, doncs, admetre que aquest canvi en el NL és degut a la contaminació del mot algerià per aquest sinònim *taħliqa* o *šaqqā* de l'àrab comú. — ³ Resta només comprovar que l'*Almorquí* de la meua enq. està en el mateix lloc del *Charco Amargo*, que Cavanilles no va curar d'anomenar amb aquell nom propi. Tampoc Fig. Pacheco (*GGRV*, p. 265), no cura de dir-nos si hi ha font a les *Canteras de Almorquí*, que es limita a situar en el te. de Monòver, perquè només li interessa que són de «pedra de construcció»; sembla que hom se n'ha donat de menys per les condicions miserioses que blasma Cavanilles d'aquell lloc de banys populars. — ⁴ És en te. de Dosaigües, a 1 k. de la r. de Torís (*IGC*,